

ŠKOLNÍ PREVENTIVNÍ STRATEGIE

OBSAH

1. Úvod
2. Pojmy prevence a rizikové chování
3. Formy rizikového chování
4. Současný stav problematiky
5. Potřebnost projektu
6. Cíle strategie
7. Způsob realizace
8. Personální zajištění
9. Vymezení cílové skupiny
10. Znalostní kompetence žáků
11. Metody a formy
12. Vyhodnocení preventivní strategie

1. ÚVOD

Nárůst rizikového chování včetně zneužívání návykových látek v populaci mládeže a dětí školního věku se stává celospolečenským problémem. Děti patří k nejohroženější skupině. Proto je důležité zahájit primární prevenci právě v době základní školní docházky, poskytnout žákům co nejvíce informací o drogové problematice, šikaně, kyberšikaně, naslouchat jejich problémům a otevřeně s nimi hovořit.

Školní preventivní strategie se na škole zaměřuje prioritně na předcházení rozvoje rizik, které směřují k následným rizikovým projevům v chování žáků.

Proto naše škola připravuje a realizuje komplexní program primární prevence patologických jevů a rizikového chování, který se stal nedílnou součástí výuky.

2. POJMY PREVENCE A RIZIKOVÉHO CHOVÁNÍ

Pojmem prevence rozumíme všechna opatření směřující k předcházení a minimalizace jevů spojených s rizikovým chováním a jeho důsledky. Prevencí může být jakýkoliv typ výchovné, vzdělávací, zdravotní, sociální či jiné intervence směřující k předcházení výskytu rizikového chování, zamezující jeho další progresi, zmírňující již existující formy a projevy rizikového chování nebo pomáhající řešit jeho důsledky.

Pojem rizikové chování zahrnuje rozmanité formy chování, které mají negativní dopady na zdraví, sociální nebo psychologické fungování jedince a/nebo ohrožují jeho sociální okolí. Rizikové chování představuje různé typy chování, které se pohybují na škále od extrémních projevů chování „běžného“ (např. provozování adrenalinových sportů) až po projevy chování na hranici patologie (např. nadměrné užívání alkoholu, cigaret, kofeinu či nelegálních drog, násilí).

3. FORMY RIZIKOVÉHO CHOVÁNÍ

Primární prevence rizikového chování u žáků v působnosti MŠMT se zaměřuje prioritně na předcházení rozvoje rizik, které směřují zejména k následujícím rizikovým projevům v chování dětí a mládeže:

- interpersonální agresivní chování - agrese, šikana, kyberšikana a další rizikové formy komunikace prostřednictvím multimedii, násilí, intolerance, antisemitismus, extremismus, rasismus a xenofobie, homofonie
- delikventní chování ve vztahu k hmotným statkům – vandalismus, krádeže, sprejství a další trestné činy a přečiny
- záškoláctví a neplnění školních povinností
- závislostní chování - užívání všech návykových látek, netolismus, gambling
- rizikové sportovní aktivity, prevence úrazů
- rizikové chování v dopravě, prevence úrazů
- spektrum poruch příjmu potravy
- negativní působení sekt
- sexuální rizikové chování

4. SOUČASNÝ STAV PROBLEMATIKY

Jsme základní škola s 1. - 9. ročníkem.

Všichni členové pedagogického sboru jsou plně kvalifikováni a tvoří dobře fungující tým. Jsme školou pro všechny děti, rodiče, prarodiče a širokou veřejnost. Nabízíme přátelské vztahy, přívětivé prostředí a laskavý přístup.

Věnujeme se i žákům se speciálními vzdělávacími potřebami a podporujeme žáky mimořádně nadané.

Dbáme o rozvoj duševního a tělesného zdraví dětí, využíváme výhodného prostředí pro výuku a relaxaci v přírodě. Jezdíme na školní výlety, pořádáme exkurze, navštěvujeme kulturní pořady, knihovnu, divadlo.

Zúčastňujeme se výuky plavání, lyžování, bruslení, zařazujeme projektové dny k dopravní výchově. Zajišťujeme pestrou činnost ve školní družině. Nabízíme kroužky - sportovní hry, hra na flétnu, základy programování, keramický kroužek, počítačový kroužek, kroužek ručních prací, fotografický kroužek. Pobýtem na školním hřišti v době přestávek, přispíváme k rozvoji pohybových dovedností a relaxaci dětí.

V minulých letech jsme zaznamenali jen minimální problémy se šikanou, které se dařily rychle řešit.

5. POTŘEBNOST PROJEKTU

Prevence rizikového chování předpokládá řadu spolupracujících složek. Vedle rodiny a školy jsou to orgány sociálně právní ochrany dětí, zdravotnická zařízení, poradenské instituce ve školství, policie, kulturní střediska, zájmové organizace, apod. Škola usiluje o integraci primárně preventivních aktivit, které sama poskytuje, se službami specializovaných zařízení.

Za problémy v oblasti primární prevence u dětí a mládeže jsou považovány:

- nedostatečná ochrana dětí před alkoholem a pasivním kouřením v rodině a na veřejnosti,
- liberalizace drogové politiky,
- absence prevence v rodinách, absence pocitu zodpovědnosti za vlastní zdraví,
- podceňování primární prevence,
- prevence pouze ve škole, po skončení vyučování nemožnost postihu, nekontrolovatelnost žáků,
- neodbornost pedagogů v dané oblasti (absence právního vědomí),
- nedostatečné pravomoci školních metodiků prevence.

6. CÍLE STRATEGIE

Hlavním cílem Strategie prevence rizikového chování dětí a mládeže na období 2019 – 2021 je prostřednictvím efektivního systému prevence, fungujícího na základě komplexního působení všech na sebe vzájemně navazujících subjektů, **minimalizovat vznik a snížit míru rizikového chování u dětí a mládeže.**

Dlouhodobé cíle

Základními cíli strategie primární prevence rizikového chování jsou:

- výchova ke zdravému životnímu stylu
- rozvoj a podpora sociálních kompetencí
- funkční informační systém, funkční systém vzdělávání školních metodiků, vícezdrojové a víceleté financování projektů primární prevence.

Střednědobé cíle

- vytváření a distribuce metodických materiálů
- zapojování rodin do života škol
- proškolení školního metodika v rámci specializačního studia školních metodiků prevence podle vyhlášky č. 317/2005 Sb. o dalším vzdělávání pedagogických pracovníků a kariérním růstu
- školní preventivní strategii (dříve Minimální preventivní program) zařadit do školních vzdělávacích programů

Cílem působení v oblasti prevence rizikového chování je dítě odpovědné za vlastní chování a způsob života v míře přiměřené jeho věku:

- posílenou duševní odolností vůči stresu, negativním zážitkům a vlivům
- schopné dělat samostatná (a pokud možno správná) rozhodnutí
- schopné řešit, případně schopné nalézt pomoc pro řešení problémů
- s vyhraněným negativním vztahem k návykovým látkám
- podílející se na tvorbě prostředí a životních podmínek

Krátkodobé cíle

Prevence rizikového chování u žáků zahrnuje především aktivity v oblastech prevence:

- násilí a šikanování
- záškoláctví
- kriminality, delikvence, vandalizmu aj. forem násilného chování
- ohrožení mravnosti a ohrožování mravní výchovy dětí
- xenofobie, rasismu, intolerance a antisemitismu
- užívání návykových látek (vč. opomíjeného alkoholu a kouření), anabolik, medikamentů a dalších látek
- netolismu (virtuálních drog) a patologického hráčství (gambling)
- diváckého násilí
- komerčního sexuálního zneužívání dětí
- syndromu týraných a zneužívaných dětí
- sekt a sociálně patologických náboženských hnutí

7. ZPŮSOB REALIZACE

Základními kompetencemi prevence v rámci podpory zdraví a zdravého životního stylu jsou:

- zvyšování sociální kompetence – rozvíjení sociálních dovedností, které napomáhají efektivní orientaci v sociálních vztazích, odpovědnosti za chování a uvědomění si důsledků jednání
- posilování komunikačních dovedností – zvyšování schopnosti řešit problémy, konflikty, adekvátní reakce na stres, neúspěch, kritiku
- vytváření pozitivního sociálního klimatu – pocitu důvěry, bez nadměrného tlaku na výkon, zařazení do skupiny, práce ve skupině vrstevníků, vytvoření atmosféry pohody a klidu, bez strachu a nejistoty
- formování postojů ke společensky akceptovaným hodnotám – pěstování právního vědomí, mravních a morálních hodnot, humanistické postoje apod.

Preventivní témata jsou nejčastěji frekventována v následujících předmětech: Přírodopis, dějepis, český jazyk, občanská výchova, rodinná výchova, fyzika, výtvarná výchova, pracovní činnosti

Klíčové vyučovací oblasti na škole jsou:

- oblast zdravého životního stylu, např. výchova ke zdraví, osobní a duševní hygieně, správné návyky na trávení volného času
- oblast rodinné výchovy, např. postavení rodiny ve společnosti, správná výživa, zdravý vývoj a příprava na život

8. PERSONÁLNÍ ZAJIŠTĚNÍ

Ředitelka školy - sleduje efektivitu prevence rizikového chování.

Sleduje problémy v kontextu celé školy a dělá personální a organizační opatření ke zlepšení vzájemného soužití ve škole. Svolává v případě potřeby výchovnou komisi za účasti zákonných zástupců, pedagogů, pracovníků orgánů péče o dítě, psychologů apod.

Výchovný poradce – společně s třídními učiteli řeší výchovně – vzdělávací problémy žáků, na základě diagnostiky poruch učení a chování podává se souhlasem rodičů žádost o vyšetření žáků v akreditovaných zařízeních.

Hlavní úkoly výchovné poradkyně:

- péče o žáky s výukovými potížemi a zdravotním postižením
- péče o žáky s výchovnými problémy
- spolupráce s pedagogicko-psychologickou poradnou, speciálně pedagogickými centry a střediskem výchovné péče
- spolupráce při tvorbě individuálních vzdělávacích plánů
- poradenská činnost v oblasti volby povolání, přestup na 2. stupeň ZŠ, víceletá gymnázia
- péče o vzdělávání žáků mimořádně nadaných
- poradenská činnost pro rodiče
- spolupráce se školním metodikem prevence

Školní metodik prevence - pomáhá žákům i rodičům řešit problémy, které souvisejí s rizikovým chováním. Vytváří Minimální preventivní program a Školní program proti šikanování.

Školní metodik prevence: Mgr. Svatava Juhászová

Telefon: 603 370 574

e-mail: jsvatava@seznam.cz

Konzultační hodiny: po telefonické domluvě

Mgr. Svatava Juhászová zahajuje v tomto školním roce ve dvouleté studiu pro školní metodiky – Specializační kurz prevence rizikového chování.

Hlavní úkoly metodika prevence:

- poradenská činnost – poradenství pro žáky i rodiče, zajištění péče odborného pracoviště
- informační činnost - zajištění besed, přednášek, seminářů, prevenčních programů
- metodická a koordinační činnost – vytvoření Minimálního preventivního programu, Školního programu proti šikanování

Pedagogové - věnují se v rámci výuky rozvoji kompetencí žáků v oblasti sociálních dovedností, učí podle principů a metod v rámci koncepce školy.

Věnují se při výuce rozvoji kompetencí žáků v oblasti sociálních dovedností, učí podle principů a metod v rámci koncepce školy. Provádějí průběžnou diagnostiku žáků a třídy, na pedagogických radách vzájemně hodnotí uplynulé období, konzultují případné problémy, navrhnou opatření.

Třídní učitel je v kontaktu se zákonnými zástupci žáků své třídy prostřednictvím třídních schůzek, osobních setkání a dalších možností komunikace.

Skupinová práce

Žáci spolupracují ve dvojicích, ve skupinách, ve skupinách napříč třídami. Učitel věnuje pozornost spolupráci ve skupinách, podporuje naslouchání, zapojení všech členů skupiny, reflektuje s žáky skupinovou práci a podporuje tak rozvoj kompetencí týmové práce, řešení konfliktu.

Žáci se učí vést diskuzi, vyjadřovat své názory, naslouchat druhým a vhodným způsobem reagovat na kritiku.

Jednou z možností je například vedení komunitního kruhu, ve kterém má každý právo diskutovat na základě pravidel diskuse, sdílet své pocity, obavy, radosti, zážitky, podněty k životu třídy, klást otázky.

Projektové vyučování a celoškolní projekty

V rámci projektů se žáci mohou blíže seznámit s děním kolem sebe a aktuálními tématy.

Celoškolní projekt navíc podporuje spolupráci žáků napříč třídami. Žáci se navzájem poznávají a dokáží spolupracovat starší s mladšími. Je to podstatný prvek prevence šikany starších žáků vůči mladším.

Komunikace se zákonnými zástupci, veřejností

Učitelé nabízejí všem zákonným zástupcům možnost individuální konzultace. Zákonní zástupci mají také možnost navštívit i výuku, tak poznávají prostředí školy a lépe tak chápou potřeby svých dětí ve škole.

Zákonné zástupce budou o programu informovat především třídní učitelé na třídních schůzkách. Informovanost bude zaměřena zejména na oblast prevence užívání návykových látek a šikany.

Zákonní zástupci každého žáka obdrží informace, které budou obsahovat nezbytná telefonní čísla a adresy, základní seznam změn chování, které by se mohli u jejich dětí vyskytnout, ale i několik užitečných rad, jak se zachovat, zjistí-li u svého potomka závislost či stane-li se jejich dítě obětí šikany. Pokud zákonní zástupci projeví zájem, rádi pro ně zajistíme alespoň jeden seminář nebo besedu s odborníkem. Budeme se snažit zapojit je do programu i tak, že je požádáme, aby se k jeho průběhu prostřednictvím ankety vyjádřili. Na jejich dotazy a připomínky budeme zpětně reagovat.

Pedagogická diagnostika

Učitel věnuje pozornost žákům, registruje signály o možném problému žáka a hledá příčiny a vhodné formy nápravy.

Pokud je třeba, spolupracuje se zákonnými zástupci a výchovným poradcem, který se zapojí do diagnostického a terapeutického procesu. Případně je využíváno dalších odborných institucí (PPP aj.)

Řešení přestupků

Porušování školního řádu, týkající ho se držení, distribuce a užívání návykových látek v prostorách školy, je klasifikováno jako hrubý přestupek a jsou vyvozeny patřičné sankce. Jsou sledovány i projevy rizikového chování - šikana, vandalismus, brutalita, rasismus atd.

Při jejich zjištění jsou navržena cílená opatření. V případě, kdy selže prevence ve škole, bude přistoupeno k následujícím opatřením:

1. individuální pohovor se žákem
2. jednání se zákonnými zástupci na úrovni výchovné komise
3. doporučení kontaktu s odborníky
4. v případě nezájmu zákonných zástupců uvědomění sociálního odboru, oddělení péče o dítě
5. v případě dealerství oznámení Policii ČR

Zveřejnění informací

Informace o důležitých telefonních číslech a adresy (linka důvěry atd.) a další informace vztahující se k tématům zařazených do MPP, zásady první pomoci při výskytu šikany jsou umístěny na internetových stránkách školy.

Své dotazy a připomínky mohou žáci vkládat do schránky důvěry.

Webové stránky s tematikou školní šikany a kyberšikany

Společenství proti šikaně, www.sikana.org

E-Nebezpečí pro učitele, www.e-nebezpeci.cz

Národní centrum bezpečnějšího internetu, www.ncbi.cz

Kontakty

Sdružení Linka bezpečí (116 111), www.linkabezpeci.cz

Poradna webu Minimalizace šikany, www.minimalizacesikany.cz

Internet poradna, www.internetporadna.cz

Kontaktní centrum, které přijímá hlášení, týkající se nezákonného a nevhodného obsahu internetu, www.Horka-linka.cz

Poradna E-Bezpečí - poradenská linka zaměřená na prevenci rizikového chování na Internetu, www.napisnam.cz

9. VYMEZENÍ CÍLOVÉ SKUPINY

Strategie je zaměřena na všechny žáky 1. - 9. ročníku základní školy, se zvláštním přihlédnutím k žákům ze sociálně slabšího a málo podnětného rodinného prostředí, žákům s nedostatečným prospěchem a s některými typy specifických vývojových poruch chování.

U pedagogů je další vzdělávání zaměřeno na celý tým, se zvláštním přihlédnutím k začínajícím pedagogům. Intenzivní vzdělávací aktivity jsou směřovány k pracovníkům, kteří zajišťují činnost školního poradenského pracoviště – výchovný poradce, metodik prevence, speciální pedagog, školní psycholog.

Do systému informování jsou zapojeni všichni zákonní zástupci. Zvláštní pozornost je věnována skupinám zákonných zástupců tříd, kde se vyskytly negativní jevy jako šikana, nebo výskyt drog. Individuální pozornost je pak věnována zákonným zástupcům žáků, u kterých byl zjištěn výskyt návykových látek, konzumace alkoholu a kouření, zákonným zástupcům žáků – agresorů v případech šikany.

Další cílové skupiny:

Rodiče

Zejména rodina s rizikovými faktory – děti pocházející z rodin, kde se vyskytují rizikové faktory jako např. užívání alkoholu a jiných omamných a psychotropních látek, domácí násilí, trestná činnost, jsou ve svém vývoji více ohroženy vznikem rizikového chování.

Veřejnost

Laická i odborná veřejnost má nepochybně vliv na vývoj jedince a je proto nezbytné aktivní zapojení veřejnosti do prevence rizikových projevů chování, a to prostřednictvím dostatečného informování a aktivitami specificky zaměřenými na tuto cílovou skupinu.

Pracovníci v primární prevenci rizikového chování

Předpokladem naplňování cílů v oblasti prevence a úspěšnosti primárně preventivních programů jsou vzdělaní a kvalifikovaní pracovníci v primární prevenci rizikového chování, kteří jsou vybaveni odpovídajícími znalostmi, dovednostmi a způsobilostmi podle úrovně, kterou v primární prevenci zajišťují.

10. ZNALOSTNÍ KOMPETENCE ŽÁKŮ

Po ukončení ZŠ by žáci měli umět:

- zvládat rozdíly v komunikaci s dětmi a dospělými
- definovat rodinu jako zázemí a útočiště
- v případě nutnosti přivolat pomoc
- vědět, na koho se mají obrátit v případě, že se cítí ohroženi
- používat vhodné způsoby chování při setkání s cizími lidmi
- jednoduchým způsobem odmítnout nabízenou drogu nebo věc od neznámé osoby
- rozpoznat projevy rasové nesnášenlivosti
- vědět, že jednání, které poškozuje práva druhých lidí je nezákonné
- osvojovat si zdravý životní styl, poznávat hodnotu zdraví
- vyjmenovat zdravotní rizika spojená s kouřením, pitím alkoholu, užívání drog a zneužívání léků
- chápat co je šikana a kyberšikana
- bezpečně se orientovat na internetu, chápat rizika spojená se sociálními sítěmi

11. METODY A FORMY

Program je na škole zaměřen na 1. – 9. ročník

- společné stanovení a zažití pravidel soužití mezi žáky a učiteli
- zvyšování zdravého sebevědomí žáků
- zkoumání a uvědomování si vlastní osobnosti
- vnímání individuálních odlišností dětí mezi sebou a přijímání těchto jevů
- nácvik vzájemné úcty, sebeúcty a důvěry
- rozvoj schopnosti diskutovat, komunikovat, řešit problémy a konflikty (například formou komunitního kruhu)
- rozvoj schopnosti klást otázky, umění vyjádřit svůj názor, umění říci „ne“
- navozování příznivého psychosociálního klimatu ve třídě
- osvojování a upevňování základních návyků v rámci ZŽS – hygiena, životospráva, sdělení základních informací z oblasti prevence experimentování s alkoholem a cigaretami
- základy etické a právní výchovy
- zaměření pozornosti na včasné odhalování specifických poruch učení nebo i jiných postižení
- všestranný rozvoj osobnosti žáka
- soustředěnost na včasné diagnostikování
- soc.-patologických problémů ve třídních kolektivech
- důraz na spolupráci se zákonnými zástupci
- široká nabídka volnočasových aktivit
- ekologická výchova
- návštěvy filmových a divadelních představení, koncertů, besed apod.
- účast v soutěžích výtvarných, sportovních, zdravotnických, dopravních atd. jako v předchozích letech

Ke zjištění aktuálního stavu sociálně negativních jevů ve škole jsou využívány dotazníkové práce třídních učitelů, připomínky dětí a školní samosprávy, schránka důvěry, třídnické hodiny, hodiny předmětů výchovného charakteru. Zjišťování je průběžné, v případě potřeby je přizvána pracovnice PPP.

12. VYHODNOCENÍ PREVENTIVNÍ STRATEGIE

Vyhodnocení celého programu bude prováděno v červnu daného školního roku.

O programu však školní preventista povede průběžné záznamy, s jejichž výsledky bude pravidelně seznamovat vedení školy, ostatní pedagogické pracovníky a zákonné zástupce žáků.

Vyhodnocení se týká věcné podstaty realizace jednotlivých akcí a aktivit, dává přehled o počtech účastníků, finančních nákladech, schopnosti realizovat jednotlivé programy apod.

Vyhodnocení výsledků uskutečňovaného procesu změn:

- zhodnocení psychosociálního klimatu ve škole, kázně a případně i prospěchu žáků
- zhodnocení posunu v postojích a hodnotových systémech žáků
- zhodnocení výskytu rizikového chování ve škole

Proces změn bude vyhodnocován průběžně a trvale pomocí prostředků poskytujících zpětnou vazbu.

Dotazníková šetření pomohou objevit slepé uličky, selhání nebo nereálné nároky programu, což lze poté napravit vypracováním upravené verze pro další období.

Tento dokument byl zpracován dle doporučení MŠMT – „**Národní strategie primární prevence rizikového chování dětí a mládeže na období 2019/2021.**“

Zpracovala Mgr. Svatava Juhászová, školní metodik prevence

V Horním Maršově, 28. 8. 2019